

Scleranthus annuus L. **Eenjarige hardbloem.** Algemeen aan de oostzijde van landgoed de Hamert te Bergen in hok 52-27, Vogelwerkgroep Meerssen, IV-'82.

Scutellaria galericulata L. **Blauw glikdruif.** In hok 61-18 op sluis bij kasteel Meerssenhoven, H. Hillegers, '82.

Setaria glauca (L.) P.B. **Zeegroene naaldaar.** Op vuilnisbelten te Berg en Terblijt, Bunde, Overbunde en op een fabrieksterrein te Maastricht in de hokken 62-21*, 61-18, 62-11* en 61-28, H. Hillegers, '82.

Setaria verticillata (L.) P.B. **Kransnaaldaar.** Op vuilnisbelten te Berg en Terblijt, Bunde, Overbunde, spoor te Meerssen en op een oud fabrieksterrein te Maastricht in de hokken 62-21*,

62-11 en 61-28, H. Hillegers, '82.

Setaria viridis (L.) P.B. **Groene naaldaar.** Op de vuilnisbelten te Berg en Terblijt en te Overbunde in de hokken 62-21* en 62-11*, H. Hillegers, '82.

Spergula morisonii Bor. **Heidespurrie.** Op de Bergerheide bij het Meeuwenven in hok 46-55* en aan de oostzijde van landgoed de Hamert te Bergen in hok 52-27*, Vogelwerkgroep Meerssen, IV-'82.

Stachys arvensis (L.) L. **Akkerandoorn.** Op akkers aan de noordkant van de Schiepersberg te Cadier en Keer in hok 62-31, H. Hillegers, '82; eveneens 1 ex. in bloei in de Beatrixhaven te Maastricht in hok 61-18*, H. Hillegers en W. v.d. Coelen, X-'82.

Vicia villosa Roth. **Zachte wikke.** Enkele exx.

langs een verlaten spoorweg in de Beatrixhaven te Maastricht in hok 61-18, J. Roex, VI-'82.

Viola hirta L. **Ruig viooltje.** In het Savelsbos op de Zure Dries in hok 62-31, H. Hillegers, '82.

Vulpia bromoides (L.) S.F. Gray. **Eekhoorngras.** Aan de noordkant van groeve Curfs in hok 62-11, H. Hillegers, '82.

*Betreft aanvullingen, voorzover nog niet eerder in deze rubriek opgenomen, op de Atlas van de Nederlandse Flora deel I of op de voorlopige verspreidingskaartjes zoals die bij de Plantenstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap verkrijgbaar zijn.

Korte Mededelingen

De Wasbeer (*Procyon lotor*) in Limburg

Na de oproep in Natuurhistorisch Maandblad 71 (3) om waarnemingen van Wasberen door te geven, zijn de volgende gegevens over het voorkomen van deze soort ontvangen:

Dhr. J.H. DE HAAN schrijft in zijn artikel over de Kootspeel bij Weert: "Van de zoogdieren noemden wij reeds de Nerts, waaraan we nog zouden kunnen toevoegen: de Bisamrat, de Beverrat en de Wasbeer die aanstalten maken zich hier blijvend te vestigen."

Op 8 september 1977 zag mej. J. Jansen (schrift. meded.) om 22.00 uur bij park Schoonbron-Wylre twee Wasberen de weg oversteken. Eén exemplaar botste tegen een passerende auto en bleef liggen.

Op 27 januari 1981 zag dhr. Ramakers in het Meinweggebied bij Vlodrop 's morgens in alle vroegte een Wasbeer de weg oversteken in de richting van St. Ludwig (TULLEMANS, 1981).

In maart 1981 werd op de linker Maasoever in de omgeving van Cuyk een Wasbeer "gespeurd" (schrift. meded. B. Hoekstra).

Op 21 april 1982 vond J. van der Coelen een in ontbinding verkerende Wasbeer langs de Maasoever bij Wellerlooi (KNOLS, 1982).

Nogmaals wil ik alle (toekomstige) waarnemers van Wasberen vragen om alle meldingen door te geven aan het waarnemingsarchief van de Zoogdie-

renwerkgroep, p/a B. Knols, Proost Falcostraat 5, 6231 CX Meerssen.

Literatuur

HAAN, J.H. DE, 1970. De Kootspeel, ven in de gemeente Weert. Natuurhistorisch Maandblad 59 (10): 140-150.

KNOLS, B., 1982. Een Wasbeer in Noord-Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 71 (9): 158.

TULLEMANS, J.G., 1981. Wasbeer in Meinweg. SBB-rapport d.d. 4 februari 1981.

W.G. Vergoossen

Brugweg 20, 6102 TK Echt

Fossiele Riffen; Versteend leven uit de zee van het Devoon-tijdperk

Vanaf 17 januari tot en met 18 maart 1983 is er in het Geologisch Museum Heerlen een tentoonstelling te bezichtigen met als onderwerp: "Fossiele Riffen". Het materiaal voor deze tentoonstelling is afkomstig uit het privé bezit van de heer Hans J. Jungheim, woonachtig in Erfstadt, West Duitsland. Het Geologisch Museum prijst zich bijzonder gelukkig deze magnifieke particuliere verzameling aan het Nederlandse publiek te kunnen presenteren.

De fossielen op deze tentoonstelling komen uit het Rijnse Leisteengebergte. Dit gedeelte van Duitsland was gedurende het Devoon, zo'n vierhonderdmiljoen jaar geleden, bijna geheel

overspoeld door de zee. Het klimaat was er toen hoogst waarschijnlijk tropisch of subtropisch.

In die devonische zee heersten zeer gunstige omstandigheden voor diergroepen als stromatoporen (fossiele, uitgestorven sponzen) en koralen, zodat er grote riffen konden ontstaan.

Men neemt aan dat de omstandigheden, die tegenwoordig nodig zijn om de vorming van riffen mogelijk te maken: ondiep, helder en stromend water, rijk aan zuurstof en plankton, hier tijdens het Devoon ook voorkwamen.

Aan de hand van de Devonische gesteenten en fossielen kan men het landschap uit die tijd, met de verdeling van land en zee, reconstrueren. Ook de plaatsen van riffen kan men nauwkeurig terugvinden.

Om de opbouw van zo'n rif te kunnen bepalen moet men vooral die fossiele diergroepen bestuderen, die vast op de bodem van de zee geleefd hebben, zoals koralen, stromatoporen, zeelelies en brachiopoden (armpotigen).

Vrijzwemmende vormen zoals vissen en koppotigen (inktvisen) zijn in dit verband van minder belang, alhoewel zij in het totaal beeld niet vergeten mogen worden.

De expositie toont vele van die rifbouwende dieren en ook dieren die in de omgeving van de riffen leefden.

Ook wordt ingegaan op de bouw en de leefwijze van die dieren, waar ze precies voorkwamen en wanneer.

Het Geologisch Museum Heerlen is gevestigd aan de Voskuilenweg 131, 6416 AJ Heerlen en geopend op maandag tot en met vrijdag van 9 tot 12 en van 14 tot 16 uur. Tijdens de feestdagen is het museum gesloten.

Cursus geologie

In het voorjaar van 1983 zal een cursus Geologie van start gaan georganiseerd door de Volksuniversiteit van Maastricht samen met het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

De cursus besteedt vooral aandacht aan de Geologische tijdvakken, processen en gesteenten rond Maastricht.

Er zal niet gemikt worden op een uitputtende volledigheid van alles rond de Geologie, waardoor de behandelde onderwerpen aan diepgang zullen

winnen. Er zal gestreefd worden de Geologie te bezien als een onderdeel van het landschap. Geologische processen zoals gebergtevorming, erosie, en sedimentatie zijn niet alleen van belang voor het reliëf van het landschap, ze bepalen tevens de aard en de samenstelling van met name de vegetatie. Ook zal de basiskennis van een aantal vegetatie-kenmerken helpen de aard van de geologische gesteenten en sedimenten waarop deze worden aangetroffen te bepalen.

De onderdelen van de cursus zijn:

- een inleiding, Paleozoïcum, en Tertiair o.l.v. dr. M.J.M. Bless, die tevens cursusleider is,
- Krijt, en Pleistoceen door ing. P.J. Felder,
- Vegetatie door drs. D. Th. de Graaf,
- Krijt door drs. A.W.F. Meijer.

In totaal zullen er 6 lesavonden georganiseerd worden. Daarnaast zal een praktikum-les gehouden worden: Krijt-fossielen prepareren en determineren. Tevens zullen er 4 excursies gehouden worden resp. naar het Maasdal, het Belvédère, de Enci en het Savelsbos om zodoende theorie en praktijk te leren zien. De lessen zullen op woensdagavond georganiseerd worden. De start van de cursus: 16 februari 1983.

De cursus kost f 145,— inclusief een speciaal voor deze cursus door de docenten geschreven cursusboek.

Nadere inlichtingen kunt u bij de Volksuniversiteit krijgen, ook kunt u zich daar aanmelden voor de cursus. Het adres is: Volksuniversiteit, St. Pieterskade 13, 6212 AC Maastricht, tel. 043-54651.

Boekbesprekingen

De Buizerd.

Dick Poppe en Bernard Vos, Kosmos Vogelmonografieën, Amsterdam, Kosmos bv., 1982. 77 blz., afbn., lit. opg., Prijs: f 25,—.

Dit boek, dat deel uitmaakt van een tiental tot nog toe verschenen delen uit de reeks populair-wetenschappelijke ornithologische portretten van één vogelsoort, behandelt ditmaal een roofvogelsoort die we gelukkig nog vaak zwevend boven het open landschap kunnen waarnemen al is verwarring met z'n neef de Ringpootbuijerd voor de minder ervaren vogelaar wel mogelijk. De laatste zien we overigens alleen op de trek, daar zijn broedgebied veel noordelijker ligt. Maar ook het onderscheid met de hier broedende niet overwinterende Wespandief is niet eenvoudig. De gedragingen van "onze" Buizerd - met de Havik de grootste in Nederland broedende roofvogel - worden op voortreffelijke wijze door de beide auteurs beschreven. De vele afbeeldingen, zowel in foto-vorm als in tekening, en de diverse tabellen en grafieken getuigen van gedegen studie van deze vogelsoort.

Na ingegaan te zijn op de systematiek van de Buizerd en de verspreiding in 't algemeen, volgen een biotoopbeschrijving en een uiteenzetting over hoe deze vogel zich gedraagt in het vrije veld. Uitvoerige aandacht wordt besteed aan de veel voorkomende variëteiten in kleur en tekening. Ruime aandacht krijgt de jachttechniek en het menu waaruit duidelijk het nuttige element naar voren komt van deze, al naar gelang het jaargetijde, niet zo kieskeurige vogel. Maar zijn belangrijkste prooidieren bestaan toch wel uit muizen van alle voorkomende soorten. (zie o.a. afb. 62).

Belangrijke onderdelen die verder besproken worden zijn de nestbouw, paring en ontwikkeling van de jongen.

Uitgebreid wordt nog verteld over alles wat met de trek samen hangt en de overwintering in ons land. Ook de ecologie van de Buizerd wordt belicht en in het laatste hoofdstuk komt de Buizerd en de mens aan de beurt waaruit blijkt dat het de Buizerd als broedvogel de laatste jaren wat beter gaat door o.a. het nalaten van „giftige bestrijdingsmiddelen” in landschapsgebieden en de pressie op beheerders van jachtterreinen om het zinloos afschieten te stoppen. Maar recreatiedruk en het verkeer blijven hun tol eisen en daarom valt helaas vooralsnog niet veel te veranderen.

Resumerend kunnen we gevoeglijk stellen dat de beide auteurs een knap stuk werk geleverd hebben dat respect afdwingt bij hen die weten wat een tijd en geduld er gemoeid is bij het waarnemen tijdens het zo boeiende "naar vogels kijken".

H. Th.

De toestand van droge stroomdalgraslanden langs de Maas van Roermond tot Loevestein in 1980

Harrie van Dijk, Bart Graatsma en Joost van Rooy, Nijmegen, Botanisch Laboratorium, afd. Geobotanie, Kath. Universiteit, 1981. 238 blz., krtn., tabn., lit. opg. Dit werk is niet in de handel maar wel ter inzage in onder andere de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Wie afgaande op de titel een kort antwoord wil hebben op de vraag hoe de toestand van de droge stroomdalgraslanden langs de Maas is, kan volstaan met het lezen van de eerste regels op bladzijde 33: "De meeste van de door ons bezochte terreinen verkeren, althans vanuit een botanisch standpunt gezien, in een slechte staat". Prof. V. Westhoff constateerde al in 1976 dat de droge stroomdalgraslanden tot de meest bedreigde milieutypen behoren. De resultaten van dit onderzoek bevestigen dat nog eens op dramatische wijze.

De auteurs verrichtten in het kader van een doctoraalstudie onderzoek aan de in de jaren vijftig door J.A.F. Cohen Stuart uitgebreid beschreven stroomdalgraslanden langs de Maas. Aan de hand van de eertijds door Cohen Stuart nauwkeurig beschreven plaatsen was het mogelijk om een vergelijking tussen toen en nu te maken. Doel van het onderzoek was dan ook een beschrijving van de huidige situatie, van de veranderingen in soortensamenstelling en omvang en, daarnaast, het verzamelen van botanische gegevens voor bodemkundig onderzoek aan de droge graslanden. Waar mogelijk worden bovendien suggesties voor behoud en beheer van de nog resterende terreinen gedaan.

De auteurs hebben een gedegen en goed gedocumenteerd werkstuk geproduceerd dat zowel qua inhoud als vorm, de toets der kritiek goed doorstaat. De conclusies zijn uitgebreid beschreven en goed gedocumenteerd maar laten zich makkelijk samenvatten: vrijwel alle soorten zijn in abundantie en presentie sterk achteruit gegaan. De soortenrijke hooilanden van weleer zijn veelal verworden tot soortenarme cultuurweiden.